

Ef'âl-i Mükellefîn (Ahkâm-ı İslamiyye)

Kaynak: Mektûbat Tercemesi

36

OTUZALTINCI MEKTÛB

Bu mektûb, hâcî Muhammed Lâhorîye yazılmışdır. ahkâm-ı islâmîyye, dünyâ ve âhiretin bütün se'âdetlerini taşımaktadır. ahkâm-ı islâmîyye dışında ele geçen hiçbir se'âdet yoktur. Tarîkat ve hakîkat, ahkâm-ı islâmîyyenin yardımcıları olduğunu bildirmektedir:

Allahü teâlâ, hepimize, Muhammed Mustafâ "sallallahü aleyhi ve sellem" efendimizin dîninin hakîkatini bildirsün ve bu hakîkata kavuşursun! Âmîn.

İslâmiyyet üç kısımdır: İlm ve amel ve ihlâs [ya'nî islâmîyyetin emr ve yasak ettiği şeyleri öğrenmek ve öğrendiklerini yapmak ve herşeyi yalnız, Allahü teâlâ için yapmaktır]. Bu üçüne kavuşmayan kimse, islâmîyyete kavuşmuş olmaz. Bir kimse, islâmîyyete kavuşunca, Allahü teâlâ, ondan râzı olur. Allahü teâlânın râzı olması, sevmesi de, bütün dünyâ ve âhiret se'âdetlerinin en üstünü ve kıymetlisi olduğunu, Âl-i İmrân sûresi onbeşinci ve sûre-i Tevbenin yetmişüçüncü âyetleri bildirmektedir. O hâlde, islâmîyyet, dünyâ ve âhiretdeki bütün se'âdetleri ele geçiren bir sermâyedir. İslâmîyyetin dışında aranılacak, imrenilecek hiçbir iyilik yoktur. Tesavvuf büyüklerinin kazandıkları, tarîkat ve hakîkat, ahkâm-ı islâmîyyenin yardımcıları, hizmetçileri olup, islâmîyyetin üçüncü kısmı olan ihlâsı elde etmeğe yarar. Tarîkata ve hakîkata baş vurmak, islâmîyyeti temâmlamak içindir.

Yoksa, islâmîyyetden başka birşeyler ele geçirmek için değildir. Tesavvuf yolcularının, o yolculukda gördükleri, tattıkları, ahvâl, mevâcîd, ulûm ve ma'rifetler, imrenilecek, istenilecek şey değildir. Hepsi, evhâm ve hayâlât gibi, geçici şeylerdir. O yolcuları terbiye için, ilerletmek için, vâsıtadan başka birşey değildir. Bunların hepsini geçip arkada bırakıp, (Rızâ makâmı)na varmak lâzımdır. Sülûk ve cezbe yolculuğundaki makâmların, konakların nihâyeti, rızâ makâmıdır. Çünkü, tarîkat ve hakîkat yolculuğundan maksad, ihlâs elde etmektir. İhlâs da, rızâ makâmında hâsıl olmaktadır. Tesavvuf yolcularının onbinlerde birini, ancak, üç dürlü tecellîlerden ma'rifete dayanan müşâhedelerden

kurtarıp, ihlâsa ve makâm-ı rızâyâ ulaştırmakla şereflendirirler. Hakîkati göremiyen zevallılar, ahvâl ve mevâcîdi, birşey sanır. Müşâhedeleri, tecellîleri arzû eder. Böylece, yolda kalıp, vehm ve hayâlden kurtulamaz ve islâmiyyetin kemâline kavuşamazlar. [Şûrâ sûresinin onüçüncü] âyetinde meâlen, (Allahü teâlâ kullarından dilediğini, kendisine seçer. Başkasından yüz çevirip, yalnız onu isteyenlere, kendine kavuşduran yolu gösterir) buyuruldu. İhlâs makâmına ve rızâ mertebesine kavuşmak için, bu ahvâl ve mevâcîdden geçmek ve bu ilm ve ma'rifetleri edinmek lâzımdır. Bunlar, gâyeye götüren yoldur. Maksadın başlangıcıdır. Böyle olduğu, bu fakîre, bu yolculukda, tâm on sene sonra bildirildi. İslâmiyyet güzeli, ancak bundan sonra, sevgili Peygamberinin "sallallahü aleyhi ve sellem" sadakası olarak, cemâlini gösterdi. Dahâ önce de, ahvâl ve mevâcîde tutulup kalmamışdım. İslâmiyyetin hakîkatına kavuşmaktan başka, istediğim yokdu. Fekat ancak, on sene sonra, hakîkat güneşi doğdu. Bu ihsânından dolayı, Allahü teâlâyâ pek çok hamd ederim. [Allahü teâlânın emrlere ve yasaklarına (ahkâm-ı islâmiyye) denir.]

Allahü teâlânın mağfiretine kavuşan, meyân şeyh Cemâlin "kuddise sirruh" ölümü, bütün müslimânların üzülmüne sebep oldu. Bu fakîr tarafından, çocuklarına ta'ziye buyurmanızı ve Fâtiha okumanızı diler, selâm ederim.

Kaynak: www.dinimizislam.com

Sual: Ef'âl-i mükellefîn ne demektir?

CEVAP

Müslümanın yapması ve sakınması gereken, İslam dininin bildirdiği emir ve yasakların hepsine Ef'âl-i mükellefîn denir. Buna İslamî hükümler de denir.

Bir müslümanın dinde yapması ve sakınması gereken işler sekiz çeşittir:

Bunlar:

Farz, vacip, sünnet, müstehap, mubah, haram, mekruh, müfsid.

1- FARZ

Yapılması açıkça ve kesin olarak bildirilen dinin emirlerine farz denir. Farzları terk etmek haramdır, yani büyük günahdır.

Farz iki çeşittir:

Farzı Ayn: Her Müslümanın bizzat kendisinin yapması lazım olan farzdır. Mesela, iman etmek, beş vakit namaz kılmak, Ramazan ayında oruç tutmak, zengin ise zekat vermek ve hacca gitmek, farzı ayndır. [32 farz ve 54 farz meşhurdur.]

Farzı Kifaye: Bir veya birkaç Müslümanın yapması ile diğerlerinin sorumluluktan kurtulduğu farzlardır. Verilen selamı almak, cenazeyi yıkamak, cenaze namazı kılmak, sanatına, ticaretine lazım olandan fazla din ve fen bilgilerini öğrenmek gibi farzlar böyledir.

2- VACİP

Yapılması farz gibi kesin olan emirlere denir. Bunların delilleri farz gibi açık ve kesin değildir. Vitir namazını ve Bayram namazlarını kılmak, zengin olunca kurban kesmek, sadaka-i fitr vermek vaciptir. Vacibin hükmü farz gibidir. Vacibi terk etmek, tahrimen mekruhtur. Vacip olduğuna inanmayan kâfir olmaz. Fakat, yapmayan azaba layık olur.

3- SÜNNET

Peygamber efendimizin yapılmasını övdüğü, yahut devam üzere kendisinin yaptığı veyahut yapılırken görüp de mani olmadığı şeylere “**Sünnet**” denir. Sünneti beğenmemek küfürdür. Beğenip de yapmayana azap olmaz.

Sünnet iki çeşittir:

Sünnet-i Müekkede: Peygamber efendimizin devamlı yaptıkları, pek az terk ettikleri kuvvetli sünnetlerdir. Sabah namazının sünneti, öğlenin ilk ve son sünnetleri, akşam namazının sünneti, yatsı namazının son iki rekat sünneti böyledir. Bu sünnetler, asla özürsüz terk olunmaz.

Sünnet-i gayri müekkede: Peygamber efendimizin, ibadet maksadı ile ara sıra yaptıklarıdır. İkinci ve yatsı namazlarının dört rekatlık ilk sünnetleri böyledir. Bunlar çok kere terk olunursa, bir şey lazım gelmez. Beş-on kimseden biri işlese, diğer Müslümanlardan sakıt olan sünnetlere de “**Sünnet-i alel-kifaye**” denir. Selam vermek, ezan okumak gibi.

4- MÜSTEHAAP

Peygamber efendimizin sevdiği, beğendiği hususlardır. Doğan çocuk için akıka hayvanı kesmek, güzel giyinmek, güzel koku sürünmek müstehaptır. Bunları yapana sevap verilir, yapmayan günaha girmez.

5- MUBAH

Yapılması emir olunmayan ve yasak da edilmeyen şeylere mubah denir. İyi niyetle işlenmesinde sevap, kötü niyetle işlenmesinde azap vardır. Uyumak, helalinden çeşitli şeyler yiyip içmek, helalinden çeşitli elbiseler giyinmek gibi işler, mubahtır. Bunlar, İslamiyet'e uymak, emirlere sarılmak niyetiyle yapılırsa sevap olur. Sıhhatli olup, ibadet yapmaya niyet ederek, yemek içmek böyledir.

6- HARAM

Dinimizde “**yapmayınız**” diye açıkça yasak edilen şeylerdir. Haramların yapılması ve kullanılması kesinlikle yasaklanmıştır. Haram olan şeyleri terk etmek, onlardan sakınmak farzdır ve çok sevaptır.

Haram iki çeşittir:

Haram li-aynihi: Adam öldürmek, kumar oynamak, şarap ve her türlü alkollü içki içmek, yalan söylemek, hırsızlık yapmak, domuz eti, kan ve leş yemek gibi şeyler haram olup, büyük günahdır.

Haram li-gayrihi: Bunlar asılları itibariyle helal olup, başkasının haklarından dolayı haram olan şeylerdir. Mesela bir kişinin bağına girip, sahibinin izni yok iken meyvesini koparıp yemek, ev eşyasını ve parasını çalıp kullanmak, emanete hıyanet etmek, rüşvet, faiz ve kumar ile mal, para kazanmak gibi. Haramlardan kaçınmak, ibadet yapmaktan daha çok sevaptır. Onun için haramları öğrenip, kaçınmak lazımdır.

7- MEKRUH

İbadetlerin sevabını gideren şeylere mekruh denir.

Mekruh iki çeşittir:

Tahrimen mekruh: Vacibin terkidir. Harama yakın olan mekruhlardır. Bunları yapmak azabı gerektirir. Güneş doğarken, tam tepede iken ve batarken namaz kılmak gibi. Bunları kasıtlı işleyen asi ve günahkâr olur. Cehennem azabına layık olur. Namazda vacipleri terk edenin,

tahrimen mekruhları işleyenin, o namazı iade etmesi vaciptir. Eğer unutarak işlerse, secde-i sehiv, yani unutma secdesi gerekir.

Tenzihen mekruh: Mubah, yani helal olan işlere yakın olan, yahut, yapılmaması yapılmasından daha iyi olan işlerdir. Gayri müekked sünnetleri veya müstehapları yapmamak gibi.

8- MÜFSİD

Dinimizde, meşru olan bir işi veya başlanmış olan bir ibadeti bozan şeylerdir. İmanı ve namazı, nikahı ve haccı, zekatı, alış ve satışı bozmak gibi. Mesela, dine imana sövmek küfür olup, imanı bozar. Namazda gülmek, abdesti ve namazı bozar. Oruçlu iken bilerek yemek, içmek orucu bozar.

Farzları, vacipleri ve sünnetleri yapana ve haramdan, mekruhtan sakınana sevap verilir. Haramları, mekruhları yapan ve farzları, vacipleri yapmayana günah yazılır. Bir haramdan sakınmanın sevabı, bir farzı yapmanın sevabından kat kat çoktur. Bir farzın sevabı, bir mekruhtan sakınmanın sevabından çoktur. Mekruhtan sakınmanın sevabı da, sünnetin sevabından çoktur.

Dinin delilleri

Sual: Ef'âl-i mükellefin, yani, farz, vacib, sünnet, müstehap, mubah, haram, mekruh, müfsid olan hükümler, âyet ve hadisten nasıl çıkartılıyor?

CEVAP

Ahkam-ı İslamiye'yi bildiren deliller dörttür:

1- Sübutu [sabit olması] ve delaleti [işareti] kati [kesin] olanlar. Açık anlaşılan âyetler ve tevatürle [sözbirliği ile] bildirilmiş açıkça anlaşılan hadis-i şerifler böyledir. Bunlar farz ile haramları bildirir. Mesela namaz kılmak, oruç tutmak, zekat vermek, hac etmek gibi farzlar, âyet-i kerimelerde açıkça bildirilmiştir. Namazın beş vakit olduğu ve nasıl kılınacağı da, mütevatir hadis-i şeriflerle bildirilmiştir. Leş, domuz, kan, şarap gibi haramlar âyet-i kerimelerde açıkça bildirilmektedir. Köpek, aslan gibi hayvanların haram olması da, mütevatir hadis-i şeriflerle bildirilmiştir.

2- Sübutu kati olup, delaleti zanni olanlar. Açıkça anlaşılamayan âyetler böyledir. Bunlar vacib ile tahrimen mekruhu bildirirler. Mesela (**Kurban kes**) âyet-i kerimesinin sübutu katidir, fakat delaleti [herkesin kurban kesmesi gerektiğinin bildirilmesi] zannidir. Bunun için kurban kesmek vaciptir.

3- Sübutu zanni, delaleti kati olanlar. Bir sahabinin bildirdiği açık hadisler böyledir. Bunlar da vacib ile tahrimen mekruhu bildirirler.

4- Sübutu de, delaleti de zannidir. Bir sahabinin bildirdiği, açık anlaşılamayan hadisler böyledir. Sünnet ile müstehabı ve tenzihi mekruhu bildirir. (**Tam İlmihal**)

Büluğ çağı

Sual: Erkek çocukları için büluğ çağına girmenin minimum ve maksimum yaşı var mıdır?

CEVAP

Maksimum yaş 15'tir, 15'ini doldurduğu halde, büluğa ermese de ermiş kabul edilir, dini emirlerini yapmakla yükümlüdür. Eğer daha aşağı yaşlarda büluğa ermişse, büluğa ermiş demektir. Bu iklime ve beslenmeye bağlıdır. Bu yaş genelde 12'dir. Erkeklerde daha aşağısında olmaz. 12 yaşında olan oğlan ve 9 yaşında olan kız, bâliğ olduğunu söyleyince kabul edilir.

Gençlik ve yaşlılık

Sual: Gençlik ve ihtiyarlık dönemi hangi yaşlar arasındadır?

CEVAP

Otuz yaşından küçük olana **genç**,

otuz ile elli arasında olana **yetişkin**,

elli yaşından yukarı olana **ihtiyar**,

yetmişten sonra ise **pir-i fâni** denir.

Herkes akli nispetinde sorumlu olur

Sual: İslam dininin emirleri herkese hitap ediyor; fakat herkesin akli aynı olmadığına, kimi akılsız olduğuna göre, herkesin aynı şeylerden sorumlu tutulması doğru olur mu?

CEVAP

Herkes akli nispetinde sorumlu olur. Akli hiç yoksa yani deliyse, hiç sorumlu olmaz. Akli azsa, anladığı kadar sorumlu olur. Allahü teâlâ hiç kimseye gücünün yettiğinden fazlasını sorumlu tutmaz. İki âyet-i kerime meali:

(Allah sizin için kolaylık ister, güçlük istemez.) [Bekara 185]

(Ey Rabbimiz, bize gücümüzün yetmediği işleri yükleme!) [Bekara 286]

Bir hadis-i şerif meali de şöyledir:

(İnsanların yaptıkları hayırların mükâfatı, akılları nispetinde verilir.)

[Ebu-ş-şeyh]

Sual: Sağır ve dilsiz kimse mükellef midir?

CEVAP

Mükellef değildir. Eğer anlar ise ve öğrenirse mükellef olur. Şimdi okulları var, öğrenmeleri mümkün olabilir. Anlamak öğrenmek esastır.

Bülüğa ermeyen çocuk

Sual: Bülüğa ermemiş bir çocuk, yaptığı ibadetlerin sevabına kavuşur mu ve işlediği günahlar yazılır mı?

CEVAP

Çocuğa hiçbir ibadet farz değildir. Hiçbir şey haram değildir. İbadetlerinin sevablarına kavuşur. Bir kimse, bir çocuğa imam olunca, cemaat sevabı hâsıl olur. **(Uyun-ül-besair)**

Çocukların işledikleri sevabların babalarına yazılacağını bildiren âlimler de vardır.

Sual: Haramın, helalin tarifleri, din kitaplarında vardır ama kısaca bunları nasıl anlamalıyız, ifade etmeliyiz?

Cevap: Haram demek, her şeyin Sahibi ve Hâlıkı, Yaratıcısı olan Allahü teâlânın, bir şeyi kullanmaya izin vermemesi, yasak etmesi demektir. Helal ise, o yasak düğümünün çözülmesi, izin verilmesi demektir

Resûlullah efendimizin yaptıkları

Sual: Peygamber efendimizin her yaptığı şeyler de ibadet midir, bir Müslümanın bunların hepsini yapması gerekir mi?

Cevap: Resûlullah efendimizin yaptığı ve kaçındığı şeyler iki kısımdır: Birisi, ibadet olarak yaptığı ve kaçındığı, yapmadığı şeylerdir. Her Müslümanın bunlara tabi olması lazımdır. Bunlara uymayan şeyler bidattir.

İkincisi, adet olarak yani buldukları şehrin ve o memleketlerdeki insanların yapmakta oldukları şeylerdir. Bunları da beğenmeyen, çirkin diyen, kâfir olur. Fakat, bunları yapmak, mecburi değildir. Bunlara uymayan şey, bidat değildir. Bunları yapıp yapmamak, memleketlerin ve insanların âdetlerine bağlıdır. Mubah kısmındandırılar, din ile bağlılıkları yoktur. Her memleketin âdeti, başka başkadır. Hatta, bir memleketin âdeti, zamanla değişir. Bütün bunlarla beraber, âdete bağlı şeylerde de Resûlullah efendimize tabi olmak, dünyada ve ahirette insana çok şey kazandırır ve çeşitli saadetlere yol açar.

Farz ile vacip arasındaki fark

Sual: Farz ve vacip arasında ne gibi bir fark vardır?

Cevap: Bu konuda Redd-ül-muhtârda vitir namazı anlatılırken deniyor ki:

“İnanması, yapması farz olan emirlere **Farz** denir. Farz olduğuna inanmayan, kâfir olur. Yapmayan, tevbe etmezse, Cehennem azabı çeker. İnanması farz olmayıp, vacip olan, yapması farz olan emirlere **Vacip** denir. Vacib olduğuna inanmayan kâfir olmaz. Vacibi yapmayan da, tevbe etmezse, Cehennemde azap çeker. Vacibin, ibadet ve yapılması lazım olduğuna inanmayan kâfir olur. Çünkü, vacip olduğu, söz birliği ile, zaruri olarak bildirilmiştir. Kur’ân-ı kerimde kati delil yani açıkça bildirilmiş ve söz birliği ile anlaşılmiş emirlere farz denir. Kur’ân-ı

kerimde Őüpheli delil yani açık olmayarak bildirilmiş veya bir sahabinin bildirmesi ile anlaŐılmıŐ olan emirlere vacip denir.”